

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 811.161.2,81,367.624

ПРИСЛІВНИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СИСТЕМНОМУ СЕМАНТИЧНОМУ, ФОРМАЛЬНО- І СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНОМУ ПРЕДСТАВЛЕННІ

(Висоцький А. В. Синтаксична сфера прислівника в українській літературній мові : монографія / А. В. Висоцький. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. – 328 с.)

Одним із важливих чинників, що вможлиблює поступ у лінгвістиці, є дослідницька переорієнтація відповідно до вимог часу на сутність мовних явищ, домінанту якихось їхніх критеріїв. Яскравий приклад цього – рецензована монографія Анатолія Висоцького, у якій зроблено успішну спробу визначення сфери синтаксичного вживання семантико-синтаксичних розрядів та семантичних груп прислівників на теоретичних засадах новітньої функціональної граматики. Створити цілісну картину функціональної сфери прислівника в українській літературній мові Анатолієві Васильовичу допомогло граматичне вчення Івана Вихованця. Відомо, що цей український дослідник розширив і переструктурував параметри класифікації частин мови. За визначальні критерії виділення лексико-граматичних класів слів він узяв на паритетних умовах морфологічну та синтаксичну ознаки й цим самим дистанціювався від традиційної класифікації, згідно з якою синтаксичній ознаці, як і лексико-семантичній, відведено допоміжну роль на основному морфологічному тлі. Стосовно специфічних характеристик прислівника, то найважливішою слід уважати ту, що він різко контрастує з іншими частинами мови своїми синтаксичними функціями і синтаксичними позиціями. Це положення, а також інше – вирізнення у прислівниковому обсязі за семантико-синтаксичними критеріями обставинно-атрибутивних прислівників, мотиватами яких є прикметники і їхні граматичні особливості, власне-обставинних прислівників, що корелюють із семантико-синтаксичними відношеннями обставинних складнопідрядних речень, прислівників міри і ступеня, що фокусують у собі обставинні ознаки, – міцно й відразу ввійшли до наукового вжитку.

Анатолій Висоцький знайшов свою нішу в цьому дослідницькому просторі. У ньому, наголошує він, зовсім не представлені вторинні сфери функціонування прислівників різних семантико-синтаксичних розрядів та семантичних груп, виокремлення яких досить проблемне, бо пов'язане з функціональними сферами інших повнозначних частин мови, а також службових слів-морфем

та слів-речень. Отже, цілком логічно й доречно з-поміж багатьох завдань, які розв'язує автор рецензованої праці для досягнення поставленої мети, бачити такі: з'ясування обсягу прислівника як окремого частиномовного класу слів, визначення його семантико-синтаксичної парадигми, розмежування власної (первинної) і транспозиційної (вторинної) функціональної сфери семантико-синтаксичних розрядів прислівників, представлення ієрархізованої моделі функціональної сфери прислівника в сучасній українській літературній мові.

У роботі порушено й належним чином розв'язано дві важливі проблеми – частиномовний статус прислівників і їхні синтаксичні позиції. Першій із них присвячено один розділ («Проблема обсягу прислівника як окремого частиномовного класу слів у сучасному мовознавстві»), другій – три розділи («Власне-прислівникові синтаксичні функції», «Вторинні функціонально-синтаксичні сфери неступеньованих прислівників», «Зони синтаксичного функціонування прислівникових компаративів і суперлативів»). Така диспропорція має цілковите виправдання. По-перше, тому, що основні межі прислівникового класу в багатьох граматичних студіях чітко диференційовано за інваріантними ознаками, конкретним лексичним наповненням і внутрішньосистемними зв'язками. По-друге, тому, що семантико-синтаксична сфера з огляду на заявлені в монографії завдання недостатньо, в окремих аспектах побіжно з'ясована, тобто вона вимагає невідкладного теоретичного, а особливо практичного вивчення. Забігаючи наперед, зауважимо, що в дослідженні це зроблено кваліфіковано. Тепер конкретніше про щойно заявлене й безпосередньо чи опосередковано з ним пов'язане.

Анатолій Васильович зробив добру справу, що здійснив порівняльний аналіз теоретико-прагматичних аспектів витлумачення прислівника як самостійної частини мови у традиційній граматиці й у новій класифікаційній теорії частин мови вітчизняних граматистів. Він, послідовно дотримуючись діяхронного принципу, системно, ємно виклав історію частиномовної кваліфікації прислівника з таким важливим висновком: «... визначення прислівника як самостійної частини мови в традиційній граматиці ґрунтувалося на комплексному врахуванні його семантичних, синтаксичних та морфологічних ознак, однак його семантична та функціональна неоднорідність унеможливила створення єдиної, вичерпної дефініції цього частиномовного класу» [с. 18]. Анатолій Висоцький поділяє новий погляд про прислівник як самостійну, але найпериферійнішу частину мови (І. Вихованець, Н. Костусяк, М. Фенько та ін.). За точку дослідницького відліку взято синтаксичну зумовленість типової прислівникової функції ознаки й на іменниковому, дієслівному, прикметниковому та числівниковому контрасті переконливо доведено, що прислівник – морфологічна безкатегорійна частина мови [с. 20]. Вона, читаємо на 21 сторінці, «відрізняється від інших повнозначних класів слів синтаксично зумовленим значенням ознаки іншої ознаки, морфологічною безкатегорійністю й незмінністю та синтаксичними функціями детермінантного і прислівного другорядного члена речення, здатністю поєднуватися з граматичним центром речення або опорним словом слабкою формою підрядного зв'язку – приляганням».

Велику увагу в роботі приділено впорядкуванню обсягу прислівникової лексики. У такому системному форматі, який запропоновано, вона ще не була представлена. Зголошуємося з тим твердженням, що достатньою умовою для віднесення кожної конкретної одиниці до прислівникового класу є такі типові ознаки, як 1) здатність репрезентувати ознаку іншої ознаки, 2) синтаксична роль детермінантного чи прислівного другорядного члена речення, 3) морфологічна безкатегорійність та невідмінюваність.

Анатолій Висоцький відшукав удалу методику опису синтетичних (морфологізованих), аналітичних та займенникових прислівників. Свій виклад він опирає на надійну мотиваційну базу процесу адвербіалізації, початковий ступінь якого в іменниковій, займенниковій, дієслівній сферах. Досить чітко виструктуровано ієрархічні відношення в межах можливих частиномовних міграційних процесів. Аргументованим видається віднесення займенникових слів до прислівників на підставі їхньої синтаксичної специфікації – типової формально-синтаксичної функції некерованого другорядного члена речення та детермінанта і семантико-синтаксичної функції адвербіальної синтаксеми. Цінними є висновки про обмеженість складу прислівників причини та мети. «Це зумовлено, – пише автор, – передусім складністю причинової семантики, яка передбачає констатацію того, що одна подія породжує іншу. Передавати взаємозв'язок кількох подій одним словом складно. Значно легше висловити його за допомогою складнопідрядного речення, що представляє всіх учасників причинового взаємозв'язку» [с. 39]. Цільові семантико-синтаксичні відношення також є складними, оскільки «передбачають ще більшу кількість учасників ситуації, ніж причинові семантико-синтаксичні відношення ... для вираження цільових семантико-синтаксичних відношень прислівники ще менш зручні, ніж для вираження причинових семантико-синтаксичних відношень» [с. 43].

Маємо й деякі власні міркування, що стосуються окремих основних положень першого розділу роботи. Важко погодитися з тим, що в позиції присудка або головного члена речення прислівник набуває статусу аналітичного дієслова, позаяк у поєднанні зі зв'язковим елементом виражає предикативну ознаку. Ідеться про речення на зразок *Вивчати мови – цікаво; Надворі холодно; У школі порожньо* [с. 19]. Очевидно, перед нами яскравий приклад семантико-синтаксичного явища іншого порядку – збереження прислівником-присудком ад'єктивних ознак, які в нетиповій для них позиції одієслівнюються, тобто переживають ще один ступінь синтаксичної трансформації, набуваючи того статусу, про який заявив Анатолій Васильович.

У рецензованому дослідженні запропоновано докладну семантичну класифікацію обставинних прислівників місця та напрямку, часу, причини, мети, умови, допусту, міри і ступеня, а також якісно-означальних, означальних просторових, означальних часових, якісно-відносних прислівників. Власне семантичний опис раціонально поєднано із глибинним аналізом процесу переходу до прислівникової сфери різних частин мови, що дало змогу послідовно вичленувати в кожному окремо взятому обставинному розряді відіменникові, відприкметникові, віддієслівні, відзайменникові, відчислівникові утворення з їхнім конкретним лексичним репертуаром.

Щодо технології об'єднання обставинних прислівників у семантичні розряди, то тут трохи забракло уніфікованості й логіки. Так, підставою для вичленування в окремий розряд локативних і темпоральних адвербіальних лексем послужили відповідно інваріантні ознаки «локалізація дії або стану», «точка часового відліку», а для каузальних та інтенціальних – «автосемантичність», «синсемантичність». Склад прислівників місця й напрямку, часу, як і склад прислівників причини, мети, також можна чітко диференціювати на інформативно достатні й інформативно недостатні лексеми. Отже, процедуру їхнього семантичного інтерпретування варто було розпочати з вирізнення лексем релятивної й абсолютної семантики, а вже потім останні групувати за критеріями «локативний орієнтир» і «темпоральний орієнтир». Проілюструємо це на прикладі обставинних прислівників місця. З-поміж них легко вичленовують синсемантичні (*там, тут, бозна-де, де-небудь, десь, десь-то, онде*; розм.: *тута, ондечки, там-сям, хтозна-де*; діал.: *тутечки, тутенька, тутки, тутка, таменьки, тутечки, тутечка, онде*) й автосемантичні прислівники. Семантичний спектр останніх формують диференційовані значення «на відстані від локативного орієнтира», «попереду локативного орієнтира», «позаду локативного орієнтира», «симетрично до локативного орієнтира», «з боку (з боків) локативного орієнтира», «нижче від локативного орієнтира», «вище від локативного орієнтира», «усередині локативного орієнтира», «у центральній частині локативного орієнтира», «у зовнішній частині локативного орієнтира», «у внутрішній частині локативного орієнтира», «в окремих точках локативного орієнтира». У цей «пожажальний дискурс» уплітається ще одне міркування про обсяг прислівникової лексики. З огляду на його відносно жорстку лімітованість доречно було подати повний лексичний реєстр загальностильових і маркованих обставинних, означальних, модальних прислівників, прислівників способу дії й ін. До речі, практику аналізу маркованих прислівників у монографії частково застосовано. Вона ефективна в тому сенсі, що уможливила б докладніше внутрішньосемантичне й функціонально-стильове покласифікування аналізованих адвербіальних лексем. На жаль, без належного семантичного коментарю залишено обставинні прислівники умови та допусту, зосібна віднесення до розряду останніх таких лексичних одиниць, як *усе одно, однаково*. Це безпосередньо торкається й проблеми розмежування на синтаксичній основі власне-означальних та означальних просторових і означальних часових прислівників. Тут потрібні ваговитіші лексико-семантичні аргументи, не завадив би вихід у царину синкретизму.

Чи не найпроблемнішим питанням, пов'язаним із обсягом прислівникової лексики, є окреслення статусу й місця в ній модальних та предикативних прислівників. Не скористатися думками й поглядами інших дослідників, не зважити на історію питання Анатолій Васильович аж ніяк не міг. Він, покликаючись на численні праці українських та зарубіжних мовознавців, пропонує свою лінгвістичну версію, в основу якої покладено єдність модального значення і синтаксичної функції детермінантного другорядного члена речення, співвіднесення прислівників із головною частиною базових складнопідрядних речень, що визначають модальний план повідомлення, здатність розглядуваних прислів-

ників репрезентувати згорнені предикативні частини модального характеру, а також трансформаційні потенції модальних прислівників, які впливають на розширення їхньої функціонально-семантичної сфери. Переконливими міркуваннями підкріплено думку про належність слів на взірць *треба, важливо, припустимо, модно, варто, невтямки* до прислівників, а не до вербативів: 1) вони втратили дієслівні граматичні категорії та дієслівну словозміну; 2) синтаксичні функції на рівні дво- й односкладного речення виконують не самостійно, а завдяки дієслівним компонентам з експліцитно реалізованими ознаками часу та модальності, 3) регулярно не виявляють дієслівної семантико-синтаксичної категорії валентності.

Автор монографії, певне, усвідомлював, що наражав себе на небезпеку, коли вводив до прислівникової лексики дієприслівники (за його термінологією, віддієслівні прислівники), відзначаючи, що їм притаманні такі синтаксико-морфологічні ознаки: морфологічна безкатегорійність, невідмінюваність, функціонування в позиції детермінантного другорядного члена, переживання ступеня або морфологічної адвербіалізації, коли втрачають більшість граматичних ознак дієслова, або синтаксичної, коли повністю дистанціюються від дієслівної лексики. Він не зупинив, а продовжив різнобій, який триває здавна, у визначенні цього класу слів і водночас дав ґрунт для подальших шукань найправильнішого його потрактування.

Солідаризуємося з думкою Анатолія Висоцького про вичленування в окремий розряд компаративних і суперлативних прислівників. У монографії переконливо доведено міжрівневий характер категорії ступенів порівняння й різнобічно розкрито її внутрішню структуру, а також семантичний діапазон компаративних і суперлативних прислівників. На цьому етапі дослідження автор генерує відомі ідеї Івана Вихованця, Катерини Городенської, Наталії Костусяк та ін., віддаючи перевагу поглядів, згідно з яким у процесі ступенювання постає нова лексична одиниця, «яка вказує на кількісну зміну якісної ознаки, що засвідчує модифікаційний характер категорій ступенів порівняння та належність позначеного нею явища до сфери словотвору» [с. 89], і бере на озброєння висновок про те, що «саме ця семантична відмінність модифікаційного характеру, експлікована словотворчими засобами, а також нерегулярність утворення компаративів і суперлативів дали підстави спростувати словозмінний статус категорії ступенів порівняння і надати їй статусу категорії словотвірного типу, а прислівники вищого та найвищого ступенів і їхні вихідні прислівники кваліфікувати не формами того самого слова, а різними словами» [там само].

Усе, про що мовилося вище, зосереджене довкруг частиномовної природи прислівників. Тепер перейдемо до висвітлення проблеми їхньої синтаксичної позиції. Одна з них – власне-прислівникова. Їй присвячено другий розділ роботи, у вступі до якого різновекторно викладено теорію детермінантів, зокрема, чітко з'ясовано іманентні характеристики цих компонентів речення: слабкий зв'язок із предикативним центром, вторинність, співвіднесеність зі згорненим елементарним реченням у межах складної предикативної одиниці. Подане в першому розділі системне інтерпретування семантики обставинних прислівників

знайшло своє логічне продовження в другому розділі, але вже в іншому вимірі – на рівні речення головно у вигляді корелята семантично згорненої підрядної частини базового складнопідрядного речення. Автор суттєво поглибив теорію семантичного синтаксису, функціональної граматики, установивши основний спектр ізофункціональних відношень між планом змісту обставинного прислівника і значеннєвою структурою підрядної частини. Достатню увагу приділено значеннєвій типології предикатів, що передбачають своєю валентністю облігаторний обставинно-просторовий компонент (член речення), роль якого виконують прислівники місця та напрямку (руху, переміщення), протиставлено ці основні носії валентності тим, які не програмують обов'язкового прислівного компонента (детермінанта). У цьому місці ще раз повернемося до висловленого вище міркування про недоречність розгляду з-поміж означальних прислівників лексичних одиниць зі значенням місця (*далеко, близько, недалеко, неблизько*). Їхня синтаксична поведінка зобов'язує це зробити, позаяк вона нічим не відрізняється від синтаксичної поведінки власне-локативних прислівників. Поза дослідницьким простором опинилися синтаксичні конструкції на зразок *Хлопець поводився чемно (зухвало...)*, у яких роль обов'язкового квалітативного члена виконують якісно-означальні прислівники.

Імпонує погляд на синтаксичну сутність модальних прислівників, які відбивають модальний зміст згорненої головної частини базового складнопідрядного речення або функціонують на правах члена головної частини складнопідрядного з'ясувального речення. Кожному семантичному угрупованню цих прислівників «адресовано» свого корелята. Такий корелят знайдено й для дієприслівникових детермінантів, причому із проекцією на їхнє лексичне значення, видові ознаки, видові та способові параметри основного дієслова, позицію в реченні.

У другому розділі чітко виписано семантико-синтаксичну специфікацію означальних прислівників, прислівників міри і ступеня, способу дії в позиції прислівного некерованого другорядного члена речення. Анатолій Васильович, послуговуючись великим фактичним матеріалом, представив вичерпну інформацію про лексико-семантичне коло конститутивних позицій валентної рамки «предикат (дієслово, прикметник, прислівник) + обставинний компонент (прислівник)», принципи лексико-семантичної узгодженості й лексико-семантичної селекційності на рівні цієї рамки й на тлі речення загалом.

Використовувану методику валентного аналізу цілком виправдано перенесено до третього розділу, присвяченого аналізу вторинних функціонально-синтаксичних сфер означальних, модальних прислівників, прислівників способу дії в односкладних та двоскладних реченнях з інфінітивним, іменниковим, прислівниковим і займенниковим підметом. Автор намагається атомізувати свою дослідницьку процедуру, тримаючи на оці всі можливі часткові вияви синтаксичної модифікації прислівників у двоскладних неелементарних та односкладних реченнях. Потверджують це логічно впорядковані підрозділи про прислівникову експлікацію головного односкладного речення зі значенням зовнішнього (9 семантичних різновидів) і внутрішнього (4 семантичні різновиди) стану.

Ще про одне не можна не сказати: речення проаналізовано з позиції багатоярусності – симетрії/асиметрії його формально-синтаксичного й семантико-синтаксичного рівнів, що дало надійні підстави зробити низку важливих висновків про експліцитність, імпліцитність, фіктивність суб'єкта, про закріплення за компонентом односкладного речення, вираженого морфологізованим чи неморфологізованим просторовим прислівником, локативно-суб'єктної функції, про факультативність/обов'язковість суб'єктних, об'єктних та інших компонентів тощо. Успішному розв'язанню цих завдань, не позбавлених різнотлумачень, подеколи навіть полярних, сприяв трансформаційний метод: за допомогою його системно вибудовано базові складнопідрядні речення з детермінантними частинами, що згорнулися в детермінантні члени речення (згортання локативного предиката другого елементарного речення базової синтаксичної конструкції, згортання елементарного речення, що виконує роль підрядної частини складнопідрядного речення, конденсація семантично складних конструкцій, згортання підрядних порівняльних частин, які в базовому складнопідрядному реченні характеризували виконання дії, які зазнали іменникового вираження й т. ін.).

Про підметову роль прислівників можна довго дискутувати, знаходити аргументи за і проти. Ось лише один приклад, який нашою увагою на серйозні розмірковування: темпоральні прислівники на зразок *завтра, вчора, сьогодні, нині, тепер* «стали виразниками абстрактних часових понять, співвідносних із минулим, майбутнім чи теперішнім життям, пор.: *Учора вже минуло*» [с. 189]. Коментувати його не будемо, бо це вимагає неабияких дослідницьких зусиль, а повернемо розмову на інше. Високої оцінки заслуговує ще один фрагмент третього розділу – про вживання прислівників у ролі прийменників, часток, вигуківих слів-речень, сполучників. Анатолій Васильович сумлінно виконав основні завдання, які ставив перед собою, – з'ясував причини міжчастиномовної міграції, подав лексичний корпус похідних слів, що поповнили нечастиномовні розряди.

Нарешті перейдемо до четвертого розділу й заглибимося в проблему синтаксичного функціонування прислівникових компаративів та суперлативів. Він доповнює й поглиблює в семантико-синтаксичному і функціонально-семантичному плані здійснене в першому розділі (пункт 1.10.2) семантичне потрактування компаративних і суперлативних прислівників. Ці прислівники, як і інші, здатні виступати в первинній і вторинній формально-синтаксичній функції, кожна з яких належно схарактеризовано за уніфікованою методикою. Подано, зокрема, цінні відомості про валентно зумовлений об'єкт порівняння, виражений відмінками із прийменниками, порівняльними зворотами, складнопідрядними реченнями відповідності, про ускладнення об'єктного значення прикомпаративного члена речення додатковими обставинними та атрибутивними семантичними характеристиками. Не обійдено увагою й так звані конструкції із лексично неактуалізованим, або редукованим, прикомпаративним і присуперлативним об'єктом.

Четвертий розділ монографії зближує з попереднім те, що в ньому чітко поранжовано синтаксичні зони вживання детермінантного другорядного члена речення й детермінанта, які відкривають у реченні компаративи і суперлативи

ви, співвідносні з якісно-означальними, означальними просторовими, часовими прислівниками, прислівниками міри і ступеня. Спостережено, що найтипівішою для них є придієслівна позиція, коли вербатив виконує функцію простого або компонента складеного присудка двоскладного речення. Досягненням Анатолія Висоцького слід уважати й те, що він зафіксував на компаративно-суперлативній шкалі не лише якісно-означальні прислівники, а й прислівники міри і ступеня, означальні прислівники із просторовим та часовим значенням, чітко вирізнивши позиції їхнього синтаксичного функціонування – на правах некерованого другорядного члена, керованого другорядного члена, детермінантного другорядного члена.

Немає очевидної потреби вдокладнено характеризувати вторинні формально-синтаксичні функції компаративних і суперлативних прислівників різної семантичної природи. Цей науковий аналіз, як і науковий аналіз власне-прислівникової синтаксичної позиції, здійснено кваліфіковано, проілюстровано конкретним матеріалом, підкріплено висновками.

У новій якості постав підрозділ про прийменникову сферу прислівникових компаративів. У дослідницькому об'єктиві опинилася вельми дискусійна проблема специфіки перетворення прислівникових компаративів на відкомпаративні прийменники з чітко зафіксованими етапами цієї препозиціоналізації. Перший із них – програмування новоствореними прийменниками лівобічної позиції, тобто суб'єкта порівняння, і правобічної позиції, тобто об'єкта порівняння – керованого, детермінантного другорядного члена речення, прислівникового компаративного складеного присудка, прислівникового компаративного складеного головного члена односкладного речення. Другий етап – нейтралізація позицій суб'єкта та об'єкта порівняння, «показником чого слугує редукація прийменників *за, від/од*, порівняльних сполучників *ніж/аніж, як, чим*, що були формальними показниками об'єктно-порівняльних семантико-синтаксичних відношень» [с. 259]. У такому руслі інтерпретовано механізм препозиціоналізації компаративних прислівників міри і ступеня, означальних просторових та часових, якісно-означальних прислівників у їхньому редукованому й нередукованому форматі, а також схарактеризовано їхній функціонально-стильовий потенціал. Про лексичний обсяг цих прийменників дізнаємося таке: установити його важко тому, що аналізовані одиниці «кваліфікують досить непослідовно» [с. 258]. Висновувальною базою послужили відомості, які автор добув із різних лексикографічних джерел [с. 257-259]. Можна з певністю констатувати, що рецензована праця проливає світло на сучасні динамічні процеси в прийменниковій системі, вона суттєво збагатила теорію препозиціоналізації, давши серйозні аргументи для уточнення статусу похідних прийменників, передусім так званих еквівалентів прийменників – тих, що постають у функції прийменників, що вживаються у значенні прийменників, що за аналогією виступають прийменниками, що оказіонально вживаються як прийменники.

До висловлених вище міркувань, які не збігаються з поглядами автора, додамо таке. Навряд чи можна вважати доречними терміни *віддієслівні прислівники* (ідеться про дієприслівники) *та компаративні й суперлативні прислівники*

(ідеться про вищий і найвищий ступені порівняння прислівників). Вони не вписуються в закріплену за прислівниками термінопарадигму, яку сформовано на семантико-синтаксичних та функціонально-синтаксичних засадах і представлено в роботі такими конкретними репрезентантами, як адвербіальність, атрибутивність, предикативність, модальність. Некоректність термінів убачаємо в тому, що вони, по-перше, сформовані на інших інваріантних засадах, по-друге, дисонують із найважливішим положенням монографії про визначення статусу прислівника як окремої частини мови за його синтаксичними, а не морфологічними або лексико-семантичними параметрами.

Насамкінець зазначимо, що впродовж усього свого дослідження Анатолій Васильович апелював до думок і поглядів багатьох граматистів, уміло полемізував із ними, послідовно вів свою виважену, вибазувану на переконливих аргументах наукову лінію. Він поставив у цій проблемі не крапку, а крапки. Отож перед дослідником розкривається великий простір для наукової діяльності.

МИКОЛА СТЕПАНЕНКО,
доктор філологічних наук, професор

Одержано 9.11.2013 р.